

Arbetsro och trygghet i Stockholms skolor

Arbetsro och trygghet är av avgörande betydelse för skolan. Att elever och lärare dagligen mobbas, kränks och hotas är naturligtvis helt oacceptabelt. Ingen ska behöva vara rädd för att gå till skolan eller arbetet. För att komma tillrätta med problemen krävs en politik som ger skolor, lärare, elever och föräldrar förutsättningar att skapa en skola fri från våld.

Bristen på trygghet och arbetsro får också stora konsekvenser för svenska elevers kunskaper. Elever som inte känner trygghet i skolmiljön får självfallet svårt att tillgodogöra sig kunskap. Lärare som hotas och trakasseras får oerhört svårt att göra ett bra jobb.

Brist på arbetsro leder till sämre studieresultat

Mindre än varannan elev i årskurs nio är nöjd med den arbetsro som råder i klassrummet, enligt Stockholms stads senaste brukarundersökning. En ny jämförelse visar nu att de stadsdelar där eleverna är mest missnöjda, i hög grad är de stadsdelar där flest elever saknar behörighet till gymnasiet efter årskurs nio.

I vår granskning har vi tagit fasta på resultatet av 2005 års brukarundersökning i årskurs nio, avseende frågan hur eleverna uppfattar lugnet och arbetsron i klassrummet. Därefter har vi jämfört utfallet med elevernas studieresultat mätt i andelen obehöriga till gymnasieskolan samma år. Båda studierna är från 2005 och berör alltså samma individer.

Resultatet visar på ett tydligt samband mellan elevernas studieresultat och bristen på ordning i klassrummet. I de tre stadsdelar som har lägst andel gymnasiebehöriga upplevs ordningsproblemen som störst av eleverna (Rinkeby, Kista och Vantör).

SDN	Obehöriga gymnasiet	Missnöjda arbetsro
Rinkeby	34	35
Kista	28	34
Vantör	21	30
Skärholmen	20	25
Spånga-Tensta	16	23
Farsta	13	30
Skarpnäck	12	23
Enskede-Årsta	11	27
Hässelby-Vällingby	10	26
Hägersten	10	17
Liljeholmen	8	24
Älvsjö	8	20
Maria-Gamla stan	6	24
Katarina-Sofia	4	28
Kungsholmen	4	21
Norrmalm	3	30
Östermalm	3	29
Bromma	2	21
Totalt	11	26

Källa: USK:s skolundersökning i skolår 6 och 9 år 2005 samt USKs redovisning över andelen behöriga elever till gymnasieskolan i stadsdelarna 2005.

Ökat våld mot elever och lärare

Allt fler elever anmäler att de blivit utsatta för kränkande behandling på sin skola – och att skolan inte hjälpt och stöttat. Det kan handla om allt från knuffar och slag till glåpord och trakasserier. Förra året anmäldes 35 fall av kränkande behandling i Stockholms stad, enligt statistik från Skolverket. Det är en ökning med 25 procent på bara tre år. De anmälda fallen utgör bara toppen på ett isberg.

Samtidigt ökar också anmälningarna av våld och hot mot lärare. Under 2005 anmäldes 151 fall av våld och hot mot lärare till Arbetsmiljöverket. Anmälningarna handlar om dödshot, strypgrepp och hot med kniv. Även här är mörkertalet sannolikt mycket stort. Bara i Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd anmäldes under 2004 hela nio fall av våld och hot mot vuxna i skolan, vara sex fall mot lärare. En genomgång av arbetsskadeanmälningar till S:t Erik försäkring som gjordes av stadsdelen visar att lärarna vid fem av de anmälda tillfällena blivit utsatta för fysiska angrepp, främst genom sparkar och slag.

Arbetet mot mobbning har gått i stå

Arbetet mot mobbning i Stockholms skolor har gått i stå. Det framgår med all önskvärd tydlighet av revisionsrapporten *Skolornas arbete för att motverka mobbning och andra former av kränkande behandling (2005:12)*. I rapporten konstateras att 2-3% av eleverna i stadens skolor uppger att de ofta blir mobbade. I reella tal kan det handla om att flera tusen elever dagligen kränks i Stockholms skolor. Revisorerna konstaterar också att några egentliga förbättringar inte skett under den fyraårsperiod man granskat arbetet mot mobbning.

Folkpartiet har under fyra års tid krävt en stadsövergripande policy som ska underlätta och vägleda skolornas arbete mot mobbning. Socialdemokraterna har konsekvent motarbetat detta. Ett nyutkommet PM från stadsrevisionen (2006-06-15) visar att två tredjedelar av stadsdelsnämnderna instämmer i folkpartiets krav på en mobbningspolicy för Stockholm.

Våldbrottligheten ökar bland unga

Ungas våld blir allt grövre och kryper allt längre ner i åldrarna. Under 2005 anmäldes enligt Brottsförebyggande rådet 3 246 brott i Stockholms län där den misstänkte var yngre än 15 år. Varje år anmäls i Stockholm hundratals fall av misshandel, rån, och andra brott som får anses mycket grova, där den misstänkte är yngre än 15 år. I några enstaka fall begås till och med våldtäkter av barn under 15 år. I de allra flesta fall är det andra barn som faller offer för dessa ungdomars våldsbrott. När den grova brottsligheten kryper nedåt i åldrarna får det allt större konsekvenser även för skolan.

Vi föreslår därför 10 åtgärder för att öka arbetsron och tryggheten i Stockholms skolor.

Folkpartiets förslag för arbetsro och trygghet i korthet:

1. Inför ett ordningsomdöme
2. Redovisa skolk i betygen
3. Öka och tydliggör lärarnas befogenheter
4. Öka skolans stöd till kränkta och brottsutsatta elever
5. Ge skolor rätt att flytta mobbare
6. Obligatoriska kontaktsamtal med föräldrar
7. Inrätta en skolakut för grovt kriminella elever
8. Skolan ska alltid polisanmäla brott
9. Nolltolerans mot rasism
10. Nolltolerans mot sexuella trakasserier

1. Inför ett ordningsomdöme

För att ge stöd åt de lärare som försöker upprätthålla tryggheten i skolan vill folkpartiet införa ett omdöme om elevernas ordning och uppförande. Omdömet ska dels ange hur eleven behandlar elever, lärare och andra vuxna i skolan, dels ska det ange om eleven kommer i tid, tar ansvar för sina studier och studiemiljön i skolan eller om eleven är stökig och använder svordomar. Ordningsomdömet ska ges i elevernas terminsbetyg. I avvaktan på ett nationellt ordningsomdöme ska Stockholms stad erbjuda alla föräldrar med barn i grund- och gymnasieskolan ett omdöme om barnets ordning och uppförande i skolan.

2. Redovisa skolk i betygen

Frånvaro från lektioner leder till sämre kunskaper. För att öka elevers närvaro vill folkpartiet åter att skolk och annan olovlig frånvaro skrivs in i terminsbetygen. När detta genomfördes i Stockholm under förra mandatperioden sjönk frånvaron i gymnasiet med 25 procent. När olovlig frånvaro i betyg togs bort av socialdemokraterna inträffade samma dramatiska effekt – fast åt fel håll. Bara på ett år ökade frånvaron med 19 procent.

För att kunna bedriva en meningsfull undervisning måste frånvaron minska igen. En elev måste närvara vid lektionerna för att få betyg. Därför ska uppgifter om skolk skrivas in i elevernas terminsbetyg. I tidigare årskurser ska föräldrarna regelbundet få skriftlig information om sina barns frånvaro.

3. Öka och tydliggör lärarnas befogenheter

Många lärare och skolledare uppger att de är osäkra på vad som är verksamma och tillåtna åtgärder för att upprätthålla ordning och trygghet i klassrummet. Det är viktigt att stadens politiska ledning stöttar alla lärare som försöker upprätthålla ordningen i skolan.

Bestämmelserna om disciplinära åtgärder är otydliga och problematiska att tolka. Därför vill vi ta fram en plan mot kränkande behandling i Stockholms skolor för att öka och tydliggöra lärarnas befogenheter.

I planen ska det tydligt framgå vilka sanktionsmöjligheter lärare och skolledare har för att komma tillrätta med elever som kränker sina klasskamrater. Planen ska också ange vilka åtgärder skolan alltid ska vidta vid fall av mobbning eller annan kränkande behandling.

4. Öka skolans stöd till kränkta och brottsutsatta elever

Att bli mobbad, kränkt, trakasserad, hotad eller utsatt för ett brott är förödande för en ung människa. Barn och ungdomar som utsätts för kränkningar och brott löper också en betydande risk att själva en dag bli förövare.

I Stockholm drivs sedan några år ett mycket framgångsrikt arbete på Stödcentrum för unga brottsoffer. Stadens skolväsande skulle kunna dra lärdom av detta arbete och utveckla stödet till elever som mobbas eller kränks i skolan. I den stadsövergripande policy mot mobbning och kränkande behandling som folkpartiet föreslår, bör också ingå metoder och förslag till hur arbetet med att stötta dessa elever ska utformas. Skolhälsovärden bör också få ett mer specifikt uppdrag att jobba aktivt med stöd till elever som mobbas och kränks i skolan.

5. Ge skolor rätt att flytta mobbare

Alla elever måste känna sig trygga i skolan och på sin väg till och från skolan. Det är viktigt att alla instanser inom skolväsendet, från lärare och föräldrar till ansvariga politiker tydligt visar att mobbning och trakasserier aldrig kommer accepteras. Om alla åtgärder har vidtagits utan att mobbningen har upphört ska som yttersta utväg mobbarna flyttas till en annan skola. Det får under inga omständigheter vara eleven som blir utsatt för våldet som under hot och trakasserier tvingas byta skola.

Forskning visar att elever som mobbar andra löper en betydande risk att hamna i annan social problematik. Skolan har ett ansvar för att i samverkan med föräldrarna och den enskilde eleven hitta sätt att bryta hans eller hennes beteende. En elev som slutar mobba minskar inte bara lidandet för andra elever, utan har också själv större chanser i livet.

Folkpartiet kräver en stadsövergripande policy mot mobbning för hela Stockholm, något som socialdemokraterna stoppat. Förslaget om en stadsövergripande policy stöds också av stadens revisorer och en klar majoritet av stadsdelsnämnderna.

6. Obligatoriska kontaktsamtal med föräldrar

Skolan bär ett stort ansvar för elevernas trygghet under skoldagen. Samtidigt är det föräldrarna som bär det yttersta ansvaret för sina barn. Kontakterna mellan skola och föräldrar är centrala i arbetet med att motverka mobbning. Både för de elever som utsätts för mobbning, och de som mobbar, ökar förutsättningarna för att få ett slut på problemen om föräldrarna involveras. Föräldrar ska därför alltid informeras om deras barn mobbar eller blir mobbade. Vid samtliga fall av mobbning, hot eller kränkande behandling ska skolan kontakta föräldrarna till de inblandade eleverna samma dag. Föräldrarna ska ges tydlig information om vad som hänt i de fall deras barn mobbat eller trakasserat en annan elev.

Föräldrar ska också ges snabb information om deras barn har olovlig frånvaro från skolan. Enskilda skolor har i dag ett system där föräldrarna kontaktas via SMS eller mobilsamtal när deras barn uteblir från skolan utan att ha anmält frånvaro. Systemet bör införas på samtliga skolor i Stockholm.

7. Inrätta en skolakut för grovt kriminella elever

När den grova brottsligheten kryper nedåt i åldrarna får det allt större konsekvenser för skolan. Skolan måste vara en trygg och säker plats för elever och personal. En grundskoleelev som misstänks för ett mycket grovt brott borde rimligen inte få gå kvar i sin vanliga skola direkt efter att brottet begåtts. Att så ändå sker beror till stor del på att samhället saknar befogenheter att lyfta kriminella skolpliktiga elever från sin ordinarie skolgång. Polisen måste i dag omedelbart överlämna minderåriga till socialtjänsten, vars utredningstider ofta är långa. Skolan har inte rätt att tvångsmässigt flytta en elev till en annan skola.

En ung tonåring som begått ett grovt brott är också i mycket stort behov av snabba och tydliga insatser från socialtjänsten. Detta arbete skulle sannolikt underlättas avsevärt om eleven tillfälligt lyfts ur sin dagliga skolmiljö och istället får enskild undervisning i kombination med socialtjänstens insatser.

Stockholms stad bör inrätta en skolakut dit skolelever under 15 år som begått grova brott omedelbart hänvisas. Detta ska ske genom att elevens rektor fattar ett omedelbart beslut om

att undervisningen ska bedrivas i en tillfällig undervisningsgrupp, en "skolakut", bestående enbart av den enskilde eleven. Undervisningen på skolakuten ska bedrivas av kompetenta pedagoger i samverkan med socialtjänsten under den tid som brottet och dess konsekvenser utreds. Skolakuten blir ett verktyg för skola och socialtjänst att flytta kriminella elever som upplevs som ett hot av skolledare, lärare och elever bort från skolan. En skolakut skulle också skapa förutsättningar för socialtjänsten att i lugn och ro arbeta med att hitta en långsiktig lösning för den berörda ungdomen.

8. Skolan ska alltid polisanmäla brott

Allvarliga brott i skolan ska alltid polisanmälas. Polisen måste också prioritera utredningar av brott som begås i skolan, såväl mot personer som mot egendom.

Skadegörelsen på Stockholms skolor kostade förra året ca 15 miljoner kronor. Bara under sommaren 2006 kostade förstörelsen av stadens skolor över tre miljoner kronor enligt fastighetsägaren SISAB. Elever som slår sönder skolor ska krävas på skadestånd.

9. Nolltolerans mot rasism

Skolan ska vara en frizon från rasistisk propaganda, antisemitism och andra former av intolerans. Skolan har ett ansvar för att alla elever och personal ska kunna känna sig trygga och slippa fördomar och rasism. Yttrandefriheten innebär att varje människa har rätt till sin åsikt. Men yttrandefriheten kan aldrig tas som intäkt för att extremistiska grupper använder Stockholms skolor som brygga för att rekrytera aktivister och sprida propaganda.

Skolan har ett stort ansvar när det gäller att ge eleverna kunskaper för att avslöja olika former av extremism, oavsett avsändarens politiska färg eller religion. Folkpartiet har genom åren föreslagit en rad upplysningskampanjer mot nazismens och kommunismens brott. För att komma till bukt med historielösheten krävs framför allt att historieämnets ställning i den svenska skolan stärks. Nedrustningen av skolans historieundervisning kan i längden vara ett hot mot demokratin.

10. Nolltolerans mot sexuella trakasserier

Könsord och andra former av kränkande språkbruk har blivit allt vanligare i skolan. I första hand är det flickor och kvinnor som drabbas av ett allt rårare språk, men det drabbar även män. Tilltal som hora och böggjäväl skulle vara fullständigt otänkbara på de flesta arbetsplatser, men är i dag vardagsmat på många skolor. Detta är fullkomligt oacceptabelt. Sexuella trakasserier i alla dess former måste motarbetas. Grova trakasserier mot såväl elever som lärare är dessutom ett brott mot den enskilde, och bör polisanmälas.